

Inskrift (med det inom [] tillagt efter äldre läsningar):

bur[**kulfr**]₅ + **uk**₁₀ + **kuþluk**₁₅ + **þu ris**[**tu stain þina** × **iftir** × **þurbiarn su**[**n · sin · kuþan**]₅₅

Borgulfr ok Guðlaug þau ræistu stæin þenna æftir Þorbiörn, sun sinn goðan.

»Borgulv och Gudlög de reste denna sten efter Torbjörn, sin gode son.»

Till läsningen: 1—3 **bur** är tydligt. Följande runor saknas, till 8 **ṛ**, varav endast en del av h. bst är bevarad. Sk efter 8 **ṛ** är osäkert. Den följande runan (9) har en egendomlig form, närmast liknande ett **r**, men betydligt avvikande från inskriftens **r** runor. Utan tvivel är det, såsom redan Bureus och Celsius oberoende av varandra ha insett, en binderuna för **uk**. »Är visserlig kommit deraf at Runomästaren sig förhuggit och allenast huggit **k**, när han skulle skriva **uk** och sedan **k** var huggit måste han tillsättia **u** der vid» (Celsius). Förklaringen är sannolikt riktig och är ett intressant exempel på hur en binderuna rent tillfälligtvis har kommit till. 10 **k** är icke stunget. Fr. o. m. 13 **l** är övre delen av runorna skadad ända till 31 **a**. Om 15 **k** varit stunget, kan därför ej avgöras. Intet sk efter 17 **u**. 19 **i** är icke stunget. Av 21—22 **tu** finns blott nedersta delen kvar. Det följande ordet 23—27 **stain** är alldeles borta, utom hst:s nedersta del i 27 **n**. Även av 28 **þ** finns endast en rest av hst. 29—31 **ina** är klart. 32 **i** är sannolikt icke stunget. Intet sk efter 44 **n**. Bst i 40 **b** äro mycket små ringar, mindre än i 1 **b**. Av 46 **u** saknas bst:s nedre del. Återstoden av inskriften är förstörd.

Bureus återger inskriften i sin helhet. Slutet är hos honom: **sun · sin · kuþ · hialbi · an**. Detta är uppenbarligen felaktigt. Bureus har i sina anteckningar av förbiseende fått in ordet **hialbi** mellan **kuþ** och **an**. Ett annat fel i Bureus' läsning är, att 28—31 **þina** saknas. 32 **e**. — Hadorph och B 182: Sk före och efter 9 **uk**. Sk efter 19 **i**. På v. sidan saknas samma runor som nu. 32 **i**. Sk efter 44 **n**, 47 **n**, 50 **n**. — Celsius har samma läsning som B 182, utom att 32 **e** är stunget. — O. v. Friesen: 32 **e**; efter 44 **n** möjligen ett sk. — Brate: 32 **e**.

U 430 är en synnerligen klumpigt utförd ristning. Rundjurets huvud med sitt runda öga är detsamma som på U 161 och 276. Korset upptill är mycket enkelt, men har en ovanlig, inintressant form.

Om mansnamnet *Borgulfr* se U 429, om kvinnonamnet *Guðlaug* Sö 263. Den Borgulv, som jämte sin hustru Gudlög har rest denna sten, är uppenbarligen samme man, över vilken U 429 på samma plats är rest. Härav framgår, att U 429 är yngre än U 430. Ristningen på denna sten ansluter, såsom redan nämnt, till en tidig grupp av uppländska runstenar.

431. Åshusby, Norrsunda sn. Nu i Norrsunda kyrka.

Pl. 67.

Litteratur: Brev från komminister C. J. Moberg till Riksantikvarien H. Hildebrand 12/6 1889 (ATA); VHA-Akad:s Månadsblad 1890, s. 106; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 40, Anteckningar 1907 (ATA); O. Montelius i Fornvännen 1914, s. 114; Sveriges kyrkor, Uppland 4 (1920), s. 49 f.

Äldre avbildning: B. Salin, blyertsteckning (ATA); Brate foto 1907 (ATA); J. Roosval 1911 (i: Sveriges kyrkor); R. Fernqvist foto 1925 (ATA).

Runstenen anträffades, i likhet med U 430, år 1889 i Åshusby gästgivaregårds gårde mellan kyrkan och landsvägen, ett litet stycke S om vägen upp till kyrkan, då man sprängde bort stenar för odling. Då stenen låg med runorna nedåt, blev den söndersprängd, och först då styckena vändes, upptäckte man, att det var en runsten. Den lagades med cement och fördes till kyrkan, där den uppställdes i vapenhuset t. v. om ingången till kyrkan.

Blågrå gnejs. Höjd 1,95 m., bredd (nedtill) 0,70 m. Ristningens höjd 1,29 m., bredd 0,69—0,65 m. Ytan är ovanligt jämn, såväl på framsidan som på sidorna, som likväl ej begagnats för

ristning. Ristningslinjerna äro fina och smala, men i allmänhet djupa. Ristningen är på det hela taget tydlig och väl bevarad.

Inskriften är anbragt inom en djurkropp, som löper runt om stenen och slutligen från höger går upp på stenens mittparti, där den omedelbart övergår i nedersta armen på det här anbragta korset.

Inskrift:

tufa auk hominkr litu rita stin pino · abtir kunor sun sin · in - - hon uar tau - r mir krikium
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70
 ut · kup hialbi honsalukups m - - iR
 75 80 85 90 95

Tofa ok Hæmingr letu retta stein þenna eftir Gunnar, sun sinn. En hann var dauðr meðr Grikkium ut. Guð hialpi hans salu ok Guðs modir.

»Tova och Häming läto uppresa denna sten efter Gunnar, sin son. Men han blev död ute bland grekerna. Gud hjälpe hans själ och Guds moder.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. En ornamentslinje, som korsar runslingan, tjänstgör som hst i 4 **a**. Alla runorna i 8—14 **hominkr** äro fullt säkra. H. bst i 24 **t** har försvunnit i den grop, som här finnes i stenen, men har säkerligen en gång funnits. I 33 **t** återstår däremot nu endast h. bst.; stenen är skadad mellan 32 **b** och 33 **t**. 36 **k** är icke stunget; icke heller 65, 74, 90 **k**. Efter 48 **n** finnas två tydliga stavars, delvis skadade genom en spricka, som går mitt över dem. Det synas ha varit två parallella, raka streck; avståndet dem emellan är upptill 1½, nedtill drygt 2 cm. Inga bistavar kunna spåras, men möjligen har den spricka, som korsar i sned riktning (som bst i **n**), varit upphuggen och förenat de båda strecken. Det ser ut som ett **H**, och möjligen är det ett latinskt H (snarare än en urnordisk runa **h**), som ristaren av misstag huggit. 55 **a** är skadat. Bst i 58 **a** är vinkelrät mot hst. På grund av skada i stenen saknas nedre delen av bst i 59 **u** och hela följande runa (60); av 61 **r** finns endast hst:s och bst:s nedersta del. Därefter är stenen kantstött och övre delen av 62—71 **mir krikium** skadad. 63 **i** är icke stunget. I 71 **m** är h. bst något osäker. Som hst i 79 **a** och 80 **i** tjänstgöra ett par korsande slinglinjer. Runan 88 är **i**, icke **t**. Över de sista 5 runorna går samma spricka, som som har förstört delar av ordet 57—61 **taupr**. Av 95 **u** finns endast övre delen av hst, av **r**. 96 intet, av 97 **i** och 98 **a** endast nedre delen. — Brate förmodar, att de båda strecken 49—50 utgöra en felristning. Ristaren har hoppat över **h** och huggit **on**; sedan har han upptäckt sitt fel och huggit om hela ordet 51—53 **hon**.

Om kvinnonamnet *Tofa* se U 199, om mansnamnet *Hæmingr* U 101. Formen **hominkr** är ensamstående; runan **o** är här tecken för nasalerat *æ*.

Anmärkningsvärt är, att modern i inskriften nämnes före fadern. Det är icke det vanliga. Om sonen, Gunnar, över vilken föräldrarna rest minnesvården, meddelas, att »han blev död ute bland grekerna», d. v. s. i Grekland. Riktningssadverbet *ut* står här i stället för befintlighetsadverbet *uti*. Måhända har ristaren endast av förbiseende uteglömt en runa. Tänkbart är ock, att han varit influerad av uttrycket *han for ut*. **mir** för *medr*, med bortfall av *ð* och övergång *r > r* efter palatal vokal, förekommer även i Rök-inskriften (2 ggr) och på Landeryd-stenen (Ög 111). Jfr A. Noreen, *Altschwedische Grammatik* § 244: 4.

Skiljetecken förekommer i inskriften endast 3 gånger, mellan satser eller större sammanhängande ordgrupper. Vidare användes **o**-runan som tecken för nasalerat *a*: **hominkr**, **pino**, **kunor**, **hon**, **hons**. Dessa båda drag tillsammans tyda på att ristaren är Åsmund Kåreson, såsom redan Brate har antagit. Runorna ha den för Åsmund typiska formen, bl. a. **a**-, **n**- och **o**-runorna med ensidiga bistavar, **s**-runan med vågrät mellanstapel. Typiska för Åsmund äro också formerna **rita** och **abtir**. Fastän icke signerad, kan U 431 därför med stor säkerhet attribueras till Åsmund. Åsmund har i Norrsunda socken utfört tre ristningar: U 418, U 419 och U 431; ingen av dem är signerad.